

TAŞIMALI EĞİTİMDE YAŞANAN SORUNLARIN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF PROBLEMS ENCOUNTERED IN TRANSPORTED EDUCATION

Arif KOCAER

Gaziler İmam Hatip Ortaokulu, kocaerarif@gmail.com

Antalya / Türkiye

ORCID: 0009-0002-4996-7901

İlhan ÜLGEN

Çakırlar İlkokulu, ulgenilhan15@gmail.com

Antalya / Türkiye

ORCID: 0009-0005-3217-1554

Mustafa Gökhan KIRMAN

Şehit Yüzbaşı İbrahim Barış Yurtseven Ortaokulu,

gokhankirman07@windowslive.com

Antalya / Türkiye

ORCID: 0009-0009-2738-3789

Adnan AYVACI

Süleyman Erten İlkokulu, info@adnanayvaci.com

Antalya / Türkiye

ORCID: 0009-0006-2618-9077

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, taşımali eğitimde yaşanan sorunlar üzerine yapılan araştırmaların incelenerek yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin karşılaştığı sorunlar hakkında derlenen bulguların çözümüne yönelik öneriler sunmaktır. Araştırma yöntemi literatür taramasıdır ve çalışmanın kapsamını taşımali eğitim konusuna ilişkin alan yazında yayımlanmış makaleler, tezler ve kitaplardan oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde, araştırmanın problem ve alt problemlerini içeren alan yazında yayımlanmış makaleler ve tezler internet ortamından araştırılmış ve konu ile ilgili kitaplar incelenmiştir. Elde edilen dokümanlara dayalı veriler, taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin karşılaştığı sorunlar şeklinde organize edilmiş ve bu veriler ilişkilendirilerek karşılaştırılmıştır.

Araştırma süresince elde edilen verilerden, yöneticilerin karşılaştığı sorunların taşıma işinin yapıldığı servisler, öğrencilere sunulan yemek hizmeti ve sistemin oluşturduğu fazladan iş yükü oluşturmaktadır. Eğitim sistemi içinde yer alan öğretmenler, birçok zorlukla karşı karşıya kalabilmektedirler. Nöbet görevleri gibi yoğun görevlerin yanı sıra, sistem tarafından öğretmenlere yüklenen fazladan iş yükü ve öğrenci velileriyle iletişimde yaşanan zorluklar öğretmenlerin sıkça karşılaştığı sorunlar arasındadır. Öğrenciler de, bazı durumlarda servis ve sunulan yemek hizmetleriyle ilgili sorunlar yaşayabilmektedirler. Özellikle taşınmalı eğitim yapılan okullarda, velilerin yaşadığı sorunlar daha çok evlerinin okula uzak olması ve bazı velilerin okula ulaşma imkânı olmaması gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetici, Öğretmen, Öğrenci, Veli, Taşınmalı Eğitim.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the research conducted on the problems encountered in transportation education and to provide suggestions for solutions based on the findings regarding the problems faced by administrators, teachers, students, and parents. The research method used in this study is literature review, and the scope of the study is based on articles, theses, and books published in the literature related to transportation education. Document analysis was used as the data collection tool. During the data collection process, articles and theses published in the literature related to the research problem and sub-problems were searched online, and books related to the topic were examined. The data obtained from the documents were organized as the problems encountered by administrators, teachers, students, and parents in schools where transportation education is provided, and these data were compared by correlating them.

Based on the data obtained during the research, it was found that the problems encountered by administrators include transportation services, meal services provided to students, and the extra workload imposed by the system. Teachers within the education system can face many difficulties, including heavy duties such as shift work, extra workload imposed by the system, and communication problems with parents. Students can also experience problems related to transportation services and meal services provided. Particularly in schools providing transportation education, parents may face difficulties in terms of distance from their homes to the schools and the lack of transportation opportunities for some parents.

Keywords: Administrator, Teacher, Student, Parent, Bussed Education.

1. GİRİŞ

Eğitim, ülkelerin kalkınması ve ilerlemesi için en önemli hizmet alanlarından biridir ve yapı itibarıyla sürekli gelişime ve değişime ihtiyaç duyan dinamik bir sistemdir. Her ülke, eğitim ve öğretim faaliyetlerini yerine getirirken farklı uygulamalar kullanmaktadır ve ihtiyaçlarının karşılanması için eğitim uygulamalarının çeşitli yönleri değerlendirilmelidir. Bu nedenle, gelişmeler ve zorluklarla başa çıkabilen, esnek bir yapıya sahip eğitim sistemi önemlidir.

Günümüzdeki hızlı değişim ve gelişmeler, ülkelerin büyük çabalarına rağmen, birçok insanın eğitim ve öğretim hizmetlerinden yararlanmasını engellemektedir.

Türkiye'nin coğrafi koşulları nedeniyle, dağınık yerleşim yerleri ve nüfus dağınıklığı gerçeği vardır. Bu nedenle, yerleşim yerlerinde okul açmak için gerekli şartlar sağlanamamıştır ve dağınık yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar eğitim ve öğretim hizmetlerinden yeterince yararlanamamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı, tüm çocukların eşit bir şekilde eğitim ve öğretim alabilmeleri için farklı çözümler üzerinde çalışmaktadır. Bu çözümlerden biri de "Taşınmalı Eğitim Modeli" dir (Kavak, 1997; Yıldız, 2021).

Eğitim, insanların bireysel faydalarının yanı sıra ülkelerinin refah düzeylerini artırarak kalkınmalarını sağlayan önemli bir unsurdur. Bu hedefleri gerçekleştirmek için, okullaşma oranının artırılması, fırsat eşitliğinin korunması ve her bireyin okula erişiminin sağlanması gibi önemli adımlar atılmalıdır. Taşınmalı eğitim uygulaması da bu hedefleri gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

Taşımali eğitim, Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından belirlenen taşıma merkezi okul ve kurumlara öğrencilerin eğitimlerini devam ettirebilmeleri için gününbirlik taşınması uygulamasıdır (Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Taşımali Eğitim Uygulaması, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve tüm bireylerin eğitim-öğretim hizmetlerinden eşit şekilde yararlanmasını amaçlayan bir uygulama olsa da, kendine özgü özellikleri ve uygulamaları ile birlikte birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların tespit edilerek kapsamlı bir şekilde ele alınması, sorunların çözüme kavuşturulması açısından son derece önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, taşımali eğitim uygulaması yapılan okullarda karşılaşılan sorunları belirlemek ve incelemektir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve veri analizi ele alınmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, literatür taraması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu tarama kapsamında, konuyla ilgili bilgi ve bulguların yer aldığı çeşitli yazılı dokümanlar incelenmiştir.

Literatür taraması, belirli bir araştırma konusuna ilişkin literatür kaynaklarının derlenerek analiz edilmesi işlemidir. Bu işlem, bir araştırma çalışması yapılırken, konunun daha iyi anlaşılması, önceki çalışmaların gözden geçirilmesi, açık bir araştırma sorusu belirlenmesi ve araştırma tasarımının oluşturulması gibi aşamalarda kullanılır (Webster ve Watson, 2002).

Literatür taraması yapılırken, araştırma sorusu ve amaçlarına uygun literatür kaynakları bulunarak, bu kaynaklar incelenir. Kaynaklar arasında tezler, makaleler, kitaplar, raporlar, konferans bildirileri ve internet kaynakları yer alabilir. Literatür taramasının yapıldığı kaynaklar, belirli bir süre aralığına ve belirli bir veri tabanına sınırlandırılabilir. Literatür taraması yapılırken, kaynakların incelenmesi, özetlenmesi, kategorize edilmesi ve analiz edilmesi işlemleri gerçekleştirilir. Bu işlemler, kaynaklardan elde edilen verilerin daha kolay anlaşılmasını ve araştırma sorularına uygun şekilde düzenlenmesini sağlar (Fink, 2010).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmada, bir literatür taraması yapıldığı için herhangi bir çalışma grubuna ihtiyaç duyulmamıştır. Araştırmanın kapsamını, konu hakkında yayımlanmış makaleler, tezler ve kitaplar gibi literatür kaynakları oluşturmaktadır. Bu kaynaklar, araştırma sorusu ve amaçlarına uygun olarak seçilmiş ve incelenmiştir. Bu şekilde, araştırmanın ana konusuna ilişkin daha önce yapılmış araştırmaların sonuçları, bulguları ve teorik çerçevesi ele alınarak, araştırmanın geniş bir bilgi birikimine dayandığı sağlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, doküman incelemesi yöntemi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma konusu ile ilgili yazılı materyallerin analiz edilmesi işlemidir. Bu yöntem, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alır ve direkt gözlem veya görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda ya da bu yöntemlerle birlikte kullanılarak araştırma konusunda yazılı ve görsel materyallerin sunulmasıyla çalışmanın geçerliliğinin artırılması amaçlanabilir.

Doküman incelemesi yöntemi, hem tek başına hem de diğer nitel araştırma yöntemleriyle birlikte kullanılabilir. Tek başına kullanıldığında, araştırmacının bilgiyi zaman tasarrufu sağlayarak ve düşük maliyetle elde etmesine olanak tanır. Diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında ise, veri çeşitliliğinin artırılmasına ve araştırmanın geçerliliğinin artırılmasına katkıda bulunur.

Yıldırım ve Şimşek (1999) tarafından yapılan bir araştırmada da belirtildiği gibi, doküman incelemesi yöntemi, araştırmanın geçerliliğinin artırılması ve veri çeşitliliğinin sağlanması açısından önemli bir role sahiptir. Dolayısıyla, araştırma konusuyla ilgili literatürün detaylı bir şekilde incelenmesi ve doküman incelemesi yönteminin kullanılması, araştırmanın daha sağlam ve güvenilir sonuçlar elde etmesine katkıda bulunacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

2.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın veri toplama süreci, araştırmanın problem ve alt problemlerini içeren alanyazında yayımlanmış makale ve tezlerin incelenmesi ve konu ile ilgili kitapların araştırılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde etik ilkelere uyulmuş ve elde edilen dokümanların doğruluğu ve güvenilirliği göz önünde bulundurulmuştur. Ancak, internet üzerinden erişimi kısıtlı olan tezlere erişilememiştir.

Veri toplama sürecinde, alanyazında yayımlanmış makaleler, tezler ve kitaplar gibi çeşitli kaynaklar kullanılmıştır. Bu kaynaklar, araştırmanın konusuna ve problemine yönelik bilgileri içermekte ve araştırmacının veri toplama sürecinde sağlam bir temel oluşturmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca, etik ilkelere uygun olarak hareket edilerek verilerin doğruluğu ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Ancak, internet üzerinde erişimi kısıtlı olan tezler gibi bazı kaynaklara erişmek mümkün olmamıştır. Bu durumda, araştırmacı farklı kaynaklar kullanarak eksiklikleri telafi etmeye çalışmıştır. Veri toplama sürecindeki bu titiz ve özenli yaklaşım, araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Bu çalışmada, taşınmalı eğitimde görev yapan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin karşılaştığı sorunları anlamak için dokümanlar kullanılmıştır. Elde edilen veriler, sorunlar açısından ayrı ayrı kategorize edilmiş ve ilişkilendirilerek karşılaştırılmıştır. Böylece, taşınmalı eğitim sisteminde yer alan tüm paydaşların yaşadığı sorunlar hakkında daha kapsamlı bir anlayış elde edilmiştir. Verilerin doğruluğu ve güvenilirliği sağlanmış ve veri analizi sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. Bu sayede, taşınmalı eğitim sistemiyle ilgili sorunlar hakkında daha derinlemesine bir kavrayışa sahip olunmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Taşınmalı Eğitim Yapılan Okullarda Yöneticilerin Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Taşınmalı eğitim yapılan okullarda görev yapan yöneticilerin karşılaştığı sorunlar, birçok araştırmada ele alınmış ve ortaya çeşitli bulgular çıkmıştır. Bu sorunlar şunlardır:

Yıldız (2021) tarafından yapılan bir çalışmada da taşınmalı eğitim yapılan okullarda karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular şöyledir:

- Yolculuk sırasında taşınmalı öğrenciler ayakta kalmak zorunda kalıyorlar, bu da öğrenci sağlığı açısından risk oluşturabilir.
- Taşıma aracını Milli Eğitimin belirlediği şoförler dışında kişiler de kullanmaktadır, bu da güvenlik açısından riskli bir durumdur.
- Taşıma şoförleri öğrenci dışında yolcu almakta ve nöbetçi öğretmenlerle sorun yaşamaktadır. Bu durum da öğrenci güvenliğini tehlikeye atabilir.

Turan (2011) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, taşınmalı eğitim yapılan okullarda görev yapan yöneticilerin karşılaştığı sorunlar ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, bu okullarda aşağıdaki sorunlar yaşanmaktadır:

- Taşınmalı öğrencilerin ilçe merkezindeki tüm okullara eşit bir şekilde dağıtılmaması, bazı okulların diğerlerinden daha fazla öğrenciye sahip olmasına neden olmaktadır.

- Velilerin okula kolay ulaşamamaları ve her zaman okula gelememeleri, okul-aile iş birliği düzeyini olumsuz etkilemektedir.
- Taşımali gelen öğrencilerin fazlalığı sınıflarda ve okulda yoğunluk yaşanmasına neden olmakta, bu da başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir.
- Servis sürücüleri davranış ve eğitim konusunda yetersizdir. Ayrıca araçlara öğrenci dışında yolcu almakta ve bazen kendi işleri için öğrencileri çarşıda bekletebilmektedir.
- Taşımali eğitimde kullanılan servisler standartlara uygun değildir. Bu da öğrenci güvenliği açısından risk oluşturmaktadır.
- Yemekler konusunda, yardımcı personel eksikliği sebebiyle yemeklerin yenildiği mekan tam olarak hijyenik değildir. Ayrıca yemek ve servis ihalesi geç yapılmakta, yemekleri yapan şirketlerin denetimleri sık olarak yapılmamaktadır.

Küçük (2010) tarafından yapılan bir çalışmada da taşımali eğitim yapılan okullarda karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular şöyledir:

- Servislere öğrenci dışında yolcu alınmaktadır.
- Servis araçları yolcu kapasiteleri üzerinde öğrenci taşıyabilmektedir.
- Taşıma işinde ihaleyi alan araçların yetersizlikleriyle ilgili (ısıtma, emniyet tedbirleri, havalandırma vb.) sorunlar yaşanabilmektedir.
- Taşıma esnasında öğrencilerin servis aracı içerisindeki olumsuz davranışlarıyla (gürültü yapma, camdan sarkma, ayakta yolculuk yapma vb.) ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.
- Servis şoförlerinin hareket saatlerine uymamaları ile ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.
- Servis şoförlerinin araç kullanmaları esnasındaki olumsuz davranışlarıyla (sigara içme, yüksek sesle müzik dinleme vb.) ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.
- Taşımali öğrenciler için gelen yemeğin ihale bedeli uygun kalitede olmaması, besin değerinin yetersizliği, sağlığa uygunluğu ve hijyeni bakımından sorunlar yaşanabilmektedir.
- Taşımali öğrenciler için gelen yemeğin yenilebilmesi için uygun yer olmamasıyla ilgili sorunlar yaşanabilmektedir.
- Taşıma merkezi okullarda iş yükünün fazla olmasına bağlı olarak okul yöneticileri (müdür, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı) ile öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışlarından kaynaklanan sorunlar yaşanabilmektedir.

Recepoğlu (2006) tarafından yapılan bir çalışmada da taşımali eğitim yapılan okullarda karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular şöyledir:

- Bazı taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yiyebilecekleri uygun bir mekan yoktur.
- Taşıma merkezi olan okulların personel ve hizmetli durumu yetersizdir.

Kabaş (2006) tarafından yapılan bir çalışmada da taşımali eğitim yapılan okullarda karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular şöyledir:

- Taşıma araçlarına öğrenciler dışında yolcu alınmaktadır.
- Kış aylarında yolların bozulması nedeniyle taşıma işi güçleşmektedir.
- Yöneticilerin taşımali ilköğretim uygulaması yönetimdeki işlerini artırmaktadır.

Tüm bu bulgular gösteriyor ki, taşımali eğitim yapılan okullarda yöneticiler birçok sorunla karşılaşmaktadır.

3.2. Taşımali Eğitim Yapılan Okullarda Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Taşımali eğitim uygulaması, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan öğrencilerin eğitim hakkını garanti altına almak için kullanılan bir yöntemdir. Ancak bu uygulama, öğretmenlerin de çeşitli sorunlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu sorunlar şunlardır:

Elçiçek ve Kaplan (2021)'in taşımali eğitim uygulamalarına yönelik öğretmen değerlendirmeleri başlıklı araştırmalarında uygulamanın öğretmenlere yaşattığı problemler:

- Taşımali eğitim uygulaması öğretmenlerin velilerle iletişime geçme konusunda sorunlar yaşamasına,
- Öğrencilerin devamının aksamasına,
- Şoförlerin bilinçsiz davranışlarına,
- Öğrencilerin anasınıfı eğitimi alamamalarına neden olarak belirtilmiştir.

Demir (2020)'in çalışmasında taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ait bulgu:

- Taşımali eğitim sisteminin öğretmenlere getirdiği fazladan iş yükü ve sorumluluktur. Öğretmenlerin dersleri bitse bile özellikle nöbetçi öğretmenler okuldaki taşımali öğrenciler servislerine binip okuldan ayrılincaya kadar üzerlerinde bu sorumluluğu hissetmektedir. Bu durum öğretmenlerin iş yüklerinin artmasına neden olan bir sorundur.
- Taşımali eğitim sisteminin öğretmenlere getirdiği fazladan iş yükü ve sorumluluğun öğretmenler tarafından sorun olarak görülmesi.

Taşdemirci (2017)'nin çalışmasında taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ait bulgu:

- Fazla İş Yükü: Taşımali eğitim, öğretmenlerin fazla iş yükü ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.
- Özellikle nöbetçi öğretmenler, taşımali öğrencilerin okuldan ayrılincaya kadar üzerlerinde bu sorumluluğu hissederler.

Timur (2017)'un çalışmasında taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ait bulgu:

- Yetersiz Derslik Sayısı: Okul dersliklerinin yetersiz olması, sınıftaki öğrenci sayısının artmasına neden olabilir. Bu durum da öğretmenlerin dersleri planlama ve uygulama sürecinde sorun yaşamasına neden olabilir.
- Taşımali eğitimle gelen fazla iş yükü nedeniyle öğretmenlerin sorunlar yaşaması ve maddi getirinin olmaması.

Turan (2011)'in çalışmasında taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ait bulgu:

- Velilere Ulaşmakta Güçlük Çekmek: Taşımali araçların denetimi genellikle öğretmenler tarafından yapılır. Bu durum, öğretmenlerin öğrenci velilerine ulaşmakta güçlük çekmesine neden olabilir.
- Taşımali öğrencilerin evlerinin okula uzak olması nedeniyle öğretmenler ve veliler arasında iletişim sorunu yaşanması.
- Taşımali öğrencilerin farklı seviyelerde gelmesi nedeniyle sınıf içinde seviye farklılıkları oluşması ve bu durumun öğretmenler için sorun olması.
- Öğretmenlerin öğrenci velilerine ulaşmakta güçlük çekmesi ve taşımali araçların denetiminin öğretmenler tarafından yapılması.

Küçük (2010)'ün çalışmasında taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ait bulgu:

- Uzak Mesafe: Taşımali öğrencilerin evlerinin okula uzak olması,
- İletişim Sorunu: Öğretmenler ve veliler arasında iletişim sorunları Bu durum öğrencilerin okulda başarılı olmasını olumsuz etkileyebilir.
- Seviye Farklılıkları: Taşımali öğrenciler arasında öğrenim seviyelerine bağlı olarak sınıfta oluşabilecek seviye farklılıkları, öğretmenler için sorun teşkil etmektedir. Bu farklılıklar, öğretmenlerin dersleri planlama ve uygulama sürecinde zorluklar yaşamasına neden olabilir.

Ağırkaya'nın (2010) çalışması ve Recepoğlu'nun (2006) çalışması bu sorunları daha detaylı bir şekilde incelemiş ve şu bulgulara ulaşmıştır:

- Taşıma merkezi olarak kullanılan okullar yeterli seviyede değildir. Bu durum, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği gibi sorunlara neden olabilir.
- Taşımali öğrencilerin velileri, veli toplantılarına katılmazlar. Bu da öğretmenlerin taşımali öğrencilerin velilerine ulaşmak için fazladan çaba sarf etmek zorunda kalmasına sebep olur.
- Servislerin zamanında okula ulaşmaması nedeniyle öğretmenlerin derse geç girmek zorunda kaldıkları olur.
- Taşımali öğrencilerin her gün sabah servislerden kontrol edilerek okula alınması nöbetçi öğretmene fazladan yük getirir.
- Öğretmenler servis şoförleriyle tartışmaktan çekinirler.
- Taşımali öğrencilere yemek dağıtmak zorunda kalan öğretmenler, bu işi kendilerine fazladan yaptırılan bir iş olarak görürler.
- Öğretmenlere göre taşımali öğrencileri yemek sonrasında okulda tutmak zordur.
- Taşıma merkezi okulda nöbet tutmak zor olan öğretmenler, idare ile sorun yaşayabilirler.
- Taşımali öğrencilerin sınıfa uyum sorunları öğretmenleri olumsuz yönde etkiler.
- Servislerin geç okula ulaştığı günlerde derse geç giren taşımali öğrenciler, sınıftaki düzeni bozar.

Bu sorunlar, taşımali eğitim sistemi içinde yer alan öğretmenlerin hem iş yükünü arttırmakta hem de öğrencilerin eğitim kalitesini etkilemektedir. Ayrıca, öğretmenlerin iş yükünün artması, öğretmenlerin yeterli zaman ayıramamasına ve öğrencilerle ilgilenememesine neden olabilmektedir. Bu nedenle, taşımali eğitim sistemi içinde yer alan öğretmenlerin sorunları dikkate alınarak çözüm yolları üretilmesi gerekmektedir.

Bu sorunların çözümü için öğretmenler, veliler, okul yöneticileri ve devlet kurumları birlikte çalışarak çözüm önerileri geliştirmelidir. Örneğin, öğrenci velileriyle daha iyi iletişim kurulması için düzenli veli toplantıları yapılabilir.

Taşımali eğitim sisteminde görev yapan öğretmenlerin bu sorunlarla başa çıkması ve öğrencilerin eğitimlerini etkilemeden başarılı bir şekilde yönetmeleri önemlidir. Bu nedenle, taşımali eğitim sistemini planlayanların bu sorunları göz önünde bulundurarak, öğretmenlerin işlerini daha kolay ve verimli yapabilmeleri için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir.

3.3. Taşımali Eğitim Yapılan Okullarda Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Taşımali eğitim, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan öğrencilerin okula erişimini sağlamak için kullanılan bir yöntemdir. Ancak, bu yöntemde bazı sorunlar yaşanabilmektedir.

Demir (2020)'in araştırmasına göre taşımali eğitim sisteminden faydalanan öğrencilerin yaşadığı sorunlar şu şekildedir:

- Yemek hizmeti: Öğrencilerin genel olarak yemek hizmetinden memnun olmadıkları, yemeklerin yetersiz, çeşitlerinin az ve soğuk olmasının öğrenciler için sorun teşkil ettiği belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin beslenmesi ve sağlıkları açısından da olumsuz etkiler yaratabilir.
- Geç kalmalar ve devamsızlık: Taşımali öğrenciler servis araçlarını kaçırarak devamsızlık yapabilmekte, yol ve iklim koşulları sebebiyle de araçların okula geç ulaşması nedeniyle sınıftaki derslere geç katılabilmektedirler. Bu durum öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyebilir.
- Zorlu yolculuk: Yolculuk esnasında araçta sarsılmadan kaynaklı baş ağrısı, mide bulantısı gibi sorunlar yaşanması öğrencilerin sağlığını etkileyebilir. Ayrıca servis araçlarında yeterli oturma yeri olmaması nedeniyle öğrenciler zorlu bir yolculuk yapmak zorunda kalabilirler.

- Taşıma merkezi okullar: Taşıma merkezi okullarda sınıf mevcutlarının fazla olması ve taşınan öğrencilerin fazlaca devamsızlık yapmaları öğrenciler açısından yaşanan diğer sorunlardandır. Bu durum öğrencilerin öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir.
- Okul başlangıcı: Öğrencilerin her gün sabahın erken saatlerinde kalkarak servis araçlarıyla okula gitmek zorunda olmaları, bu sebeple okula çoğu zaman aç gittikleri ve bu durumun öğrencilerin ilk saatlerde derslere adapte olmalarını zorlaştırdığı tespit edilmiştir.

Şimşek ve Büyükkıdık (2017) tarafından yapılan çalışmada, taşınmalı eğitim sistemine dahil olan öğrencilerin karşılaştığı sorunlar incelenmiştir. Elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Yolculuk esnasında araçta sarsılmadan kaynaklı baş ağrısı, mide bulantısı gibi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir.
- Öğrenciler servis ile okula ulaştıkları için her gün sabahın erken saatlerinde kalkmak zorunda kaldıkları ve bu durumun öğrencilerin yeterli uyku alamamasına neden olduğu tespit edilmiştir.
- Uykusuz kalmak nedeniyle öğrenciler çoğu zaman okula aç gitmektedirler. Bu durum da öğrencilerin konsantrasyon sorunları yaşamalarına neden olmakta ve ilk saatlerde derslere adapte olmalarını zorlaştırmaktadır.
- Araçlar genellikle dolu olduğu için öğrencilerin rahat bir şekilde seyahat edemedikleri ve bazen ayakta yolculuk etmek zorunda kaldıkları belirtilmiştir.
- Araçların geç kaldığı ya da hiç gelmediği durumlar da yaşanabilmekte ve bu durum öğrencilerin devamsızlık yapmalarına yol açmaktadır.

Şan (2012)'ın yaptığı araştırmada taşınmalı eğitim sistemine tabi tutulan öğrencilerin yaşadığı sorunlar çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Taşınmalı eğitim sistemi öğrencileri, uzun süren yolculuklar nedeniyle gün sonunda yorgun düşmektedirler. Bu durum, öğrencilerin başarıları üzerinde olumsuz bir etki yaratabilmektedir.
- Öğrenciler, yolların bozukluğu nedeniyle zorlu yolculuklar yaşamaktadırlar. Özellikle kış mevsiminde yolların daha da bozulması, öğrencilerin sıkıntılarını artırmaktadır.
- Taşınmalı servislerin zamanında gelmemesi ya da öğrencileri belirlenen yerden almamaları gibi nedenlerle, öğrenciler servis araçlarına yetişmek için fazladan yol yürümek zorunda kalabilmektedirler.
- Servis araçları bazen kapasitesinden fazla yolcu almaktadır. Bu durumda öğrenciler servis araçlarında oturacak yer bulmakta zorlanmaktadır.
- Taşınmalı öğrencilerin yer aldığı merkezi okullarda sınıf mevcutları fazla olabilmektedir. Bu durum da öğrencilerin eğitim kalitesi ve öğrenim düzeyleri üzerinde olumsuz bir etki yaratabilmektedir.
- Taşınmalı öğrencilerin fazlaca devamsızlık yapmaları, eğitim sürecindeki eksikliklerini artırabilmektedir.

Turan (2011) tarafından yapılan bir çalışmada da taşınmalı eğitim sisteminde yer alan öğrencilerin yaşadığı sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar şu şekildedir:

- Servis şoförlerinin öğrencileri almaları gereken yerden almamaları, öğrencilerin fazladan yol yürümelerine sebep olmaktadır.
- Araçlara kapasitesinden fazla yolcu alınması, öğrencilerin servis içinde rahat bir şekilde seyahat edememelerine neden olmaktadır.
- Bazı durumlarda servis araçlarında oturacak yer bulmak zor olabilmektedir.

Ağırkaya (2010) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, taşınmalı eğitim yapılan okullarda öğrencilerin karşılaştığı sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yemek Sorunları: Bazı öğrenciler, taşınmalı öğrenciler için hazırlanan yemekleri beğenmezler ve yemeklerde farklı malzemeler bulunabilir. Bu durum öğrencilerin yeterli ve dengeli beslenememelerine neden olabilir.
- Yolcu Sorunu: Taşınmalı servislerde öğrenci harici yolcuların da taşınması, öğrencilerin yolculuklarını olumsuz etkileyebilir. Öğrencilerin servis araçlarında rahat bir şekilde seyahat edememelerine neden olabilir.
- Milli Bayram Sorunu: Milli bayramlarda servis araçları taşıma yapmadığı için öğrenciler kutlama programlarına katılamayabilirler.
- Servis Sorunları: Taşınmalı öğrenciler, servis araçlarının okula geç gelmesi veya hiç gelmemesi nedeniyle okula gidemezler. Ayrıca servis araçlarının geç kalması nedeniyle ilk derslere yetişememe sorunu yaşanabilir.
- Katılım Sorunu: Küçük (2010) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, taşınmalı öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere (egzersiz çalışması, kurs, etüt vb.) katılım konusunda sorunlar yaşadığı belirlenmiştir.
- Yorgunluk ve Sağlık Sorunları: Öğrencilerin servis araçlarıyla yolculuk yapmalarına bağlı olarak yorgunluk, baş ağrısı, bulantı, kusma gibi şikayetler görülebilir.
- Fiziksel İhtiyaç Sorunları: Özellikle alt sınıflarda yer alan taşınmalı öğrenciler, fiziksel ihtiyaçlarını kendi başlarına karşılayamadıkları için (yemeklerini yiyememeleri, tuvalet ihtiyaçlarını kendi başlarına yapamamaları gibi) sorunlar yaşayabilirler.
- Uyum Sorunu: Öğrenciler, taşındıkları okula ve sınıfa uyum sağlayamadıkları için sorunlar yaşayabilirler. Bu sorunlar, öğrencilerin akademik başarılarını ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyebilir.

Tüm bu sorunlar, taşınmalı eğitim sisteminin öğrencilerin eğitim hayatları üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, taşınmalı eğitim sistemi uygulanırken öğrencilerin yaşadığı sorunlar göz önünde bulundurularak gerekli önlemler alınmalıdır. Bu sorunlar, öğrencilerin okula gitme motivasyonunu azaltabilir ve okul başarısını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, taşınmalı eğitim sisteminin daha verimli hale getirilmesi için bu sorunlara çözüm yolları bulunması gerekmektedir.

3.4. Taşınmalı Eğitim Yapılan Okullarda Velilerin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Demir (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, taşınmalı eğitim yapılan okullarda velilerin karşılaştığı sorunlar belirlenmiştir. Çalışma, Antalya'nın Korkuteli ilçesindeki bir okulda ilkököl ve ortaokulun bir arada eğitim vermesinden kaynaklanan sorunları ele almaktadır. Özellikle, ilkököl öğrencilerinin kendi ders saatlerini tamamladıktan sonra ortaokul öğrencilerinin derslerinin bitmesini beklemeleri, öğrenci velileri açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu durum, aşağıdaki şekilde detaylandırılabilir:

- Boş Zaman Sorunu: İlkokul öğrencilerinin ortaokul öğrencilerinin ders saatlerinin bitmesini beklemeleri sonucu, okulda boş zaman geçirmek zorunda kalmaları, öğrenci velilerinin endişe etmesine neden olmaktadır. Bu durum, özellikle velilerin çocuklarının güvende olup olmadığı konusunda endişe duymalarına yol açabilmektedir.
- Eşitlik Sorunu: İlkokul öğrencilerinin kendi ders saatlerini bitirdikten sonra uzun bir süre beklemeleri, ortaokul öğrencilerinin derslerini tamamlamalarına göre daha fazla zaman kaybetmelerine neden olmaktadır. Bu durum, öğrenciler arasında eşitlik sorunlarına neden olabilmektedir.
- Verimlilik Sorunu: İlkokul öğrencilerinin okulda geçirdikleri boş zaman, öğrencilerin verimli bir şekilde kullanamadıkları zaman olarak kabul edilebilir. Bu durum, öğrencilerin eğitim ve öğretim sürecinde kayıp yaşamalarına neden olabilmektedir.

Yukarıdaki sorunlar, ilkököl ve ortaokulun bir arada eğitim verdiği okullarda, ders saatlerinin eşitlenmesi ve öğrencilerin okulda boş zaman geçirmelerinin önlenmesi yönünde çözümler üretilmesini gerektirmektedir. Okul yönetimi, öğrencilerin verimli bir şekilde vakit geçirmeleri için eğlenceli ve öğretici aktiviteler planlayarak bu sorunların üstesinden gelebilir.

Küçük (2010) yılında yapılan çalışmasında taşınmalı eğitim yapılan okullarda velilerin yaşadığı sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Ulaşım Sorunu: Taşınmalı öğrencilerin evleri okula uzak olduğu için, öğrenci velilerinin okulda düzenlenen veli toplantılarına katılamamaları ve rutin okul ziyaretlerinde bulunamamaları gibi ulaşım sorunları ortaya çıkmaktadır.
- Görev Alma Sorunu: Taşınmalı öğrencilerin velileri, Okul Aile Birliği gibi çalışma gruplarında aktif görev almada sorun yaşamaktadır. Bu da velilerin okuldaki etkinliklerde daha az rol alması ve katkı sağlaması anlamına gelmektedir.
- Görev Yapamama Sorunu: Evlerinin okula uzak olması sebebiyle, taşınmalı öğrenci velileri, veli sözleşmesi gereği yerine getirmeleri gereken görevleri yapamamaktadırlar. Bu durum, okul-veli işbirliği açısından sorun teşkil etmektedir.
- Katılım Sorunu: Bireysel ulaşım imkanı olmayan taşınmalı öğrenci velileri, okulda yapılan resmi bayram kutlamaları ve anma programları gibi faaliyetlere katılım gösterememekteler. Bu da velilerin çocuklarıyla birlikte okul topluluğu içinde yer alamamasına neden olmaktadır.

Yukarıda belirtilen sorunlar, taşınmalı eğitim yapılan okullarda öğrenci velilerinin okul-veli işbirliği açısından karşılaştığı önemli engelleri göstermektedir.

Taşdemir (2010)'in yaptığı çalışmada taşınmalı öğrenci velilerinden bazıları öğrencilerinin okula ulaşım ulaşıma hakkında kendilerine bilgi verilmediğini ifade etmektedirler. Bu durum öğrenci velilerinin yaşadığı önemli bir sorundur. Taşdemir çalışmasında, taşınmalı öğrenci velilerinin bazıları öğrencilerinin okula ulaşım ulaşıma konusunda kendilerine yeterli bilgi verilmediğini ifade etmektedir. Bu durum, öğrenci velilerinin karşılaştığı önemli bir sorundur ve aşağıdaki şekilde detaylandırılabilir:

- Bilgi Eksikliği: Taşınmalı öğrenci velilerinin öğrencilerinin okula ulaşım ulaşmadığı hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları, velilerin endişe ve kaygı duymalarına neden olmaktadır. Ayrıca, bu durum, öğrencilerin okula zamanında gelip gelmedikleri konusunda net bir takip yapılmasını da engellemektedir.
- Güvenlik Riski: Öğrencilerin okula ulaşım ulaşmadığı hakkında yeterli bilgiye sahip olamayan veliler, öğrencilerinin güvende olup olmadığı konusunda endişe duymaktadırlar. Bu durum, özellikle taşınmalı öğrencilerin yaşadığı uzak bölgelerde yaşayan veliler için daha da önemlidir.
- İletişim Sorunu: Okul yönetimi ve taşımacılık şirketi ile iletişim kurmakta zorluk çeken veliler, sorunlarını çözmekte güçlük çekebilirler. Bu durum, özellikle acil durumlarda yaşanabilecek olan iletişim aksamalarının önüne geçilmesini engelleyebilir.

Yukarıdaki sorunlar, taşınmalı öğrenci velilerinin öğrencilerinin okula ulaşımı hakkında yeterli bilgiye sahip olamamalarının önemini vurgulamaktadır. Okul yönetimi ve taşımacılık şirketi, öğrenci velilerine düzenli bilgilendirme yaparak bu sorunların üstesinden gelebilirler.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar

İlgili alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde, taşınmalı eğitim yapılan okullarda görev yapan yöneticilerin karşılaştığı sorunların kaynağının taşıma işinin yapıldığı servisler, öğrencilere sunulan yemek hizmeti ve sistemin oluşturduğu ek iş yükü olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kabaş (2006), Küçük (2010), Taşdemirci (2017) ve Yıldız (2011) tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde, taşımali eğitim yapılan okullarda servislerin karşılaştığı sorunlar arasında öğrenci harici yolcu alınması, araçların kapasitesinin üzerinde öğrenci taşınması, servis araçlarının yetersizliği (ısıtma, emniyet tedbirleri, havalandırma vb.), standartlara uygun olmaması, servis şoförlerinin olumsuz tutum ve davranışları, Milli Eğitim tarafından belirlenmiş olmayan şoförlerin servisleri kullanması yer almaktadır.

Yöneticilerin karşılaştığı diğer önemli sorunun kaynağı, taşımali öğrencilere sunulan yemek hizmetidir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde: Receptoğlu (2006) ve Küçük (2010) tarafından yapılan araştırmalar, taşımali öğrencilerin okulda yemek yiyecekleri uygun bir mekânın olmadığını göstermektedir. Ayrıca, öğrenciler için gelen yemeğin ihale bedeline uygun kalitede olmaması ve besin değerinin yetersizliği, Küçük (2010)'ün çalışmasında elde edilen bir diğer bulgudur. Taşdemirci (2017)'nin çalışmasında ise yemek hizmeti ile ilgili yardımcı personel eksikliği nedeniyle öğrencilerin yemek yedikleri mekanın tam olarak hijyenik olmadığı, yemek ihalesinin geç yapıldığı ve ihaleyi alan şirketlerin denetimlerinin sık olarak yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kabaş (2006) ve Küçük (2010) tarafından yapılan çalışmalar, yöneticilerin taşımali eğitim sistemi nedeniyle okuldaki iş yüklerinin arttığını ve bu durumun kendileri için sorun teşkil ettiğini ifade ettiklerini göstermektedir. Bu sorunun sebepleri arasında, öğrenci kayıtlarının düzenlenmesi, taşımali öğrencilerin okulda kayıt altına alınması, servislerin denetlenmesi, öğrenci velileriyle iletişim kurulması gibi işlemlerin de yer almasıdır. Bu durum, yöneticilerin zaman ve kaynaklarını yönetmelerini zorlaştırmaktadır.

Öğretmenlerin taşımali eğitim sistemiyle ilgili yaşadığı sorunlarla ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, özellikle nöbet görevinin zorluğu öne çıkmaktadır. Kabaş (2006) ve Taşdemirci (2017)'nin çalışmaları, öğretmenlerin taşımali öğrencilerin okula geç gelmeleri, okuldan geç çıkmaları, servislerin geç gelmesi veya hiç gelmemesi gibi durumlar nedeniyle nöbet görevlerini yerine getirme konusunda zorluk yaşadıklarını göstermektedir.

Ayrıca, taşımali eğitim sistemi öğretmenlere fazladan iş yükü getirmektedir. Küçük (2010) ve Yıldız (2011)'in çalışmalarında öğretmenlerin taşımali öğrencilerin kayıt işlemleri, öğrenci devam kayıtları ve diğer idari işlemlerle ilgilendiklerinden dolayı zamanlarını sınıf içi eğitim faaliyetlerine ayıramadıkları belirtilmektedir. Öğrenci velileriyle iletişimde yaşanan sıkıntılar da öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar arasındadır. Küçük (2010)'ün çalışmasına göre öğretmenler, taşımali öğrencilerin velilerinin okul idaresi ve öğretmenlerle iletişim kurma konusunda yetersiz olduklarını ifade etmiştir. Son olarak, taşımali öğrencilerin okula gelmesiyle sınıf mevcutlarının artması ve taşıma merkezi okulların derslik ve araç gereç bakımından yetersiz olması da öğretmenlerin yaşadığı sorunlardan biridir. Kabaş (2006)'ın çalışması, taşımali eğitim yapılan okullarda sınıf mevcutlarının yüksek olduğunu ve bu durumun öğretmenlerin eğitim kalitesini düşürdüğünü ortaya koymaktadır.

Ağırkaya'nın (2010) çalışmasına göre, taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin nöbet tutmanın zorluğu, her gün sabah servislerinden kontrol edilerek okula alınması gereken taşımali öğrencilerin nöbetçi öğretmenlere fazladan iş yükü getirmesi, okula geç gelen servislerin derse geç girmelerine neden olması, taşımali öğrenciler için verilen yemek esnasında yemek dağıtmak zorunda kalmanın kendilerine fazladan iş yükü getirdiği ifade edilmiştir. Taşdemirci'nin (2017) çalışmasında ise, taşımali eğitim sisteminin öğretmenlerin iş yükünü artırdığı ve artan iş yükünün maddi getirisi olmamasının öğretmenler tarafından sorun olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Demir'in (2020) çalışmasında ise nöbet tutmanın zorluğu ve taşımali öğrencilerin servislerine binip okuldan ayrılıncaya kadar kendilerini sorumlu hissetmeleri öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin karşılaştığı bir diğer sorun da velilerle iletişim kurma konusunda yaşadıkları zorluklardır. Ağırkaya (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, taşımali öğrencilerin velilerinin veli toplantılarına katılmadıkları ve öğretmenlerin bu velilere ulaşmak için ekstra çaba harcadıkları belirlenmiştir. Bu sorunu destekleyen bir başka bulgu, Küçük (2010) tarafından yapılan bir çalışmada elde edilmiştir. Küçük (2010)'un çalışması, taşımali öğrencilerin evlerinin okula uzak olması nedeniyle öğretmenler ve veliler arasında iletişim sorunu yaşandığını göstermektedir. Öğretmenlerin taşımali öğrencilerin velilerine ulaşmada güçlük çektiği Turan (2011) tarafından yapılan bir çalışmada da tespit edilmiştir. Elçiçek ve Kaplan (2021) tarafından yapılan bir çalışmada da öğretmenlerin velilerle iletişim kuramamasının sonuçları arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin bir diğer sorunu ise okul müdürlerinin desteğinin yetersiz olmasıdır. Ağırkaya (2010)'nın çalışmasında taşımali öğrencilerin okullarının müdürlerinin bu okullara yeterince destek vermediği, bu durumun öğretmenlerin iş yükünü artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Taşdemirci (2017) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin taşımali eğitim sistemiyle ilgili sorunları çözmek için müdürlerden yeterli desteği alamadıkları belirtilmiştir. Bu durum öğretmenlerin motivasyonunu düşüren bir faktör olabilir. Taşımalı eğitim yapılan okullarda yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin en çok taşıma işi ve bu işi yapan servislerden kaynaklı sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, taşımali öğrencilerin kendilerine sunulan yemek hizmetiyle ilgili de sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Ağırkaya'nın (2010) araştırmasına göre, taşımali eğitim yapılan okullarda servislere öğrenci harici yolcu alınması, Milli Bayramlarda servislerin taşıma yapmaması nedeniyle öğrencilerin kutlama programlarına katılamaması ve servislerin zaman zaman okula geç ulaşması öğrencilerin ilk derse geç kalmalarına neden olmaktadır. Demir'in (2020) çalışmasında da taşımali öğrencilerin servis araçlarını kaçırdıklarında devamsızlık yapmak zorunda kaldıkları ve yol ve iklim koşulları sebebiyle araçların okula geç ulaştığı zamanlarda derslere geç kaldıkları görülmüştür. Küçük (2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise taşımali öğrencilerin okul ve ders dışı etkinliklere (egzersiz çalışması, kurs, etüt vb.) katılamaması gibi sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir.

Öğrenciler, her gün taşıma merkezi okula servis araçları ile ikamet ettikleri yerleşim yerinden yolculuk yaparak gitmektedirler. Ancak bu yolculuklar, öğrencilerde bir takım fiziksel sıkıntılara sebep olmaktadır. Küçük (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, servis araçları ile yolculuk yapmaya bağlı olarak öğrencilerde yorgunluk, baş ağrısı, bulantı, kusma gibi şikayetlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Şimşek ve Büyükkıdık (2017) tarafından da yapılan bir çalışmada, öğrencilerin araçta yolculuk yaparken sarsıldıkları için baş ağrısı, mide bulantısı gibi şikayetler yaşadıkları ifade edilmiştir. Bu durum, Şan (2012) tarafından yapılan bir çalışmada da tekrar edilmektedir. Taşıman öğrenciler, gün sonunda yorgun düştüklerini ve bu durumun başarılarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Turan (2011) tarafından yapılan bir çalışmada ise servis şoförlerinin öğrencileri belirlenen noktalardan almadıkları ve öğrencilerin servislere binebilmek için fazladan yol yürümek zorunda kaldıkları görülmüştür.

Taşımali öğrenciler için bir diğer sorun ise okulda aldıkları yemeklerdir. Ağırkaya (2010) tarafından yapılan çalışmada, bazı taşımali öğrencilerin okulda sunulan yemekleri beğenmedikleri ve yemeklerin içinde farklı malzemelerin bulunduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Demir (2020) tarafından yapılan bir çalışmada da öğrencilerin genel olarak okul yemeklerinden memnun olmadığı ve yemeklerin yetersiz, çeşitlerinin az ve soğuk olduğu belirtilmiştir. Bu konuda yapılan diğer çalışmalara bakıldığında, taşımali eğitim yapılan okullarda velilerin sorunlarına da rastlanmaktadır. Velilerin evlerinin okula uzak olması ve ulaşım imkanının bulunmaması nedeniyle okula ulaşmada sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Taşımali eğitim sisteminde velilerin öğrencilerinin okula ulaşp ulaşmadığı ve okulda bulunduğu zamanlarda öğrencilerinin nasıl vakit geçirdiğini bilmemeleri endişe verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durum özellikle velilerin evlerinin okula uzak olması ve ulaşım imkanlarının kısıtlı olması sebebiyle okulda yapılan veli toplantılarına katılamamaları, rutin okul ziyaretlerinde bulunamamaları gibi nedenlerle daha da artmaktadır. Taşımali eğitim sistemi içerisinde yer alan öğrencilerin okulda bulunma süreleri farklılık gösterdiği için, öğrencilerin ne kadar süre boyunca okulda kaldıklarını bilmeyen velilerin durumdan endişe etmesi oldukça doğaldır. Öğrencilerin okulda buldukları süre içerisinde ne yaptıklarına dair bilgi sahibi olamayan veliler, öğrencilerinin güvenliği ve eğitim kalitesi açısından kaygılanmaktadırlar. Bu sebeplerle taşımali eğitim sisteminin uygulandığı bölgelerde velilerin yaşadığı sorunlar göz önünde bulundurulmalı ve gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.2. Öneriler

Taşımali eğitim sistemiyle ilgili sorunların çözümüne yönelik yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, uygulayıcıların işlerini kolaylaştırmak için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

Taşımali eğitim sistemi, öğrencilerin okula güvenli ve konforlu bir şekilde ulaşmalarını sağlamak için oldukça önemlidir. Bu nedenle, taşıma işinde görev alan şoförlerin eğitimi büyük bir önem taşımaktadır. Bu amaçla, Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezi Müdürlükleri aracılığıyla özel bir eğitim programı hazırlanmalıdır. Program, servis şoförlerine öğrenci taşımacılığı, çocuk ve öğrenci psikolojisi, ilk yardım bilgisi, taşımali eğitim mevzuatı gibi konuları kapsamalıdır. Eğitim sonunda yapılacak sınavda başarılı olan adaylara taşımali eğitim sisteminde servis şoförlüğü yapabileceklerini gösteren bir belge verilmelidir. Bu belge, taşıma servislerinde çalışacak şoförlerde aranan bir şart olarak kabul edilmelidir. Bu sayede, taşımali eğitim sisteminde görev alan şoförlerin, öğrencilerin güvenliği ve konforu için gerekli bilgi ve becerilere sahip olduğu garanti altına alınacaktır.

Taşıma işlemlerini yürüten servislerin ismi ihalede geçmeyen ve yetkisiz kişiler tarafından kullanılması, şoförlerin öğrenci dışındaki yolcuları taşıması veya araç kapasitesinin üzerinde yolcu taşıması gibi sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunların üstesinden gelmek için, kolluk kuvvetleri tarafından güzergahlar boyunca farklı zamanlarda farklı noktalarda durdurularak denetimler yapılmalı ve ihlaller için gerekli cezai yaptırımlar uygulanmalıdır. Bu şekilde, taşıma işlemlerinin güvenliği sağlanabilir ve öğrencilerin emniyeti korunabilir.

Taşımali eğitim sisteminde, öğrencilerin güvenliği ve rahatı için önemli olan konulardan biri de servis araçlarının düzenli denetimi ve rehber personel desteğidir. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilen rehber personel, servis araçlarında öğrencilerin inip bindiği esnada yardımcı olacak, yolculuk esnasında araç içindeki düzeni sağlayacak ve servis şoförleri tarafından yapılan kural ihlallerini (öğrenci harici yolcu alma, ayakta yolcu taşıma, trafik kurallarına uymama vb.) okul idaresine rapor edecektir.

Ayrıca, servis araçlarının rutin denetimleri sadece okul idarelerine ve öğretmenlere bırakılmamalı, uzman ekipler tarafından taşıma araçları düzenli olarak denetlenmelidir. Bu denetimlerde, araçların teknik özellikleri, emniyet kemeri kullanımı, acil durum çıkışları gibi konular kontrol edilmelidir. Böylece, servis araçlarındaki güvenlik sorunları tespit edilerek, gerekli önlemler alınabilir ve öğrencilerin güvenliği sağlanabilir.

Taşımali eğitim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere (kurs, etüt, egzersiz çalışmaları) katılabilmesi için, bu faaliyetlerin öğrenci sayısı dikkate alınarak hafta sonları planlanması ve öğrencilere araç tahsisi yapılması gerekmektedir. Taşıma araçlarının ihalesi yapılırken, Milli Bayramlar ve okullarda gerçekleştirilecek kutlama, anma programlarının yapıldığı günlerde taşıma hizmeti verilmesi şeklinde düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu düzenlemelerin yapılabilmesi için Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından gerekli çalışmalar yürütülmelidir.

Okul toplantılarına katılmak ve kutlama programlarına dahil olmak gibi etkinlikler için taşıma hizmeti sunulması, okul-veli işbirliğinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle, taşıma merkezlerinde okulun bulunduğu bölgede ulaşım imkânı olmayan velilere araç tahsis edilerek, okula ulaşımı sağlanmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin yolculuk kaynaklı rahatsızlıklarının önüne geçmek için yeni ve bakımlı araçlar kullanılmalıdır. Kış aylarında bozulan yolların yolculuk süresini uzattığı da göz önünde bulundurularak, yerel yönetimler bu yolların düzenli olarak bakım ve onarımlarını yapmalıdır.

Uzak mesafelerden yapılan taşımanın öğrencilerde rahatsızlık hissi yaratabileceği de dikkate alınarak, öğrencilerin evlerine daha yakın yerlerde açılacak yeni okullar veya alternatif eğitim modelleri üzerinde çalışılmalıdır. Bu sayede öğrencilerin sağlıklı bir şekilde okula ulaşması sağlanabilir. Taşımalı eğitim sistemi nedeniyle taşıma merkezi okulların iş yükü diğer okullara göre daha yüksek olduğundan, bu okullarda eksik olan idareci, öğretmen, memur ve yardımcı personel ihtiyaçları giderilmelidir. Ayrıca, bu okullarda çalışacak personelin taşımalı eğitim sistemi hakkında bilgi sahibi olmaları için hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

Taşıma merkezi okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin iş yükü artmış olmasına rağmen, maddi ve özlük haklarındaki farklılıklar diğer okullara göre yoktur. Bu nedenle, taşıma merkezi okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin maaşları ve aldıkları ek ders ücretleri artırılmalıdır. Hizmet puanları artırılmalı, tayinlerinde öncelik sağlanmalı ve bu okullarda çalışılan süreler zorunlu hizmete sayılmalıdır. Bu şekilde, taşıma merkezi okullarda görev yapmanın yönetici ve öğretmenler açısından daha cazip hale gelmesi sağlanabilir.

Taşıma merkezi okulların ihtiyaçlarının karşılanması için Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından düzenli ziyaretler yapılmalıdır. Bu ziyaretlerde, okulların öğrenci sayıları dikkate alınarak, derslik, kütüphane, laboratuvar, bilişim sınıfı, spor sahaları gibi ihtiyaçları belirlenmeli ve eksiklikleri giderilmelidir. Ayrıca, ders araç gereçleri bakımından da ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Taşımalı öğrencilerin okula ve çevreye uyumlarının sağlanması için, taşıma merkezi okullara norm kadro yönetmeliğindeki şartlar aranmaksızın rehber öğretmen görevlendirilmelidir. Bu sayede öğrencilerin davranışları anlamında ortaya çıkabilecek sorunlar çözülebilir ve rehberlik servisleri aktif olarak çalışabilir. Ayrıca, taşıma merkezi okullarda görev yapan idareci, öğretmen, memur ve yardımcı personel eksiklikleri de giderilmelidir. Taşıma merkezi okullarda görev yapacak personele hizmet içi eğitimler düzenlenmeli ve idareci ve öğretmenlerin maaşları ve aldıkları ek ders ücretleri artırılmalıdır. Özlük haklarında çeşitli iyileştirmeler yapılmasıyla taşıma merkezi okullarda görev yapmanın yönetici ve öğretmenler açısından cazip hale gelmesi sağlanabilir.

Taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yedikleri alanların fiziksel şartları uygun hale getirilmelidir. Bu alanların masa, sandalye ve diğer ekipmanları eksiksiz bir şekilde sağlanmalıdır. Ayrıca, yemek dağıtımı, yemekhanenin temizliği ve bulaşıkların yıkanması işlerinde çalışacak yardımcı personel açısından da eksiklikler varsa giderilmelidir.

Taşımalı öğrencilere verilen yemeklerin sağlık ve hijyen açısından uygunluğu, ilçe sağlık müdürlüğü tarafından görevlendirilecek uzman kişiler tarafından rutin olarak denetlenmelidir. Yemek ihalelerinin yapılırken, menüde çeşitliliğin artırılmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca, okula gelen yemeğin öğrencilere servis edilirken sıcaklığının korunması da sağlanmalıdır. Bu sayede, taşıma merkezi okullardaki öğrencilerin sağlıklı bir beslenme alışkanlığı kazanmaları ve besin değeri yüksek yemekler tüketmeleri mümkün olacaktır.

Taşımalı öğrencilerin velilerinin okulda yapılan toplantılara katılmamaları sorununa çözüm olarak, okul yönetimi bu toplantıların çevrimiçi olarak yapılmasını sağlayabilir. Böylece veliler, evlerinden katılarak öğrencilerinin eğitim sürecindeki gelişmelerini takip edebilirler. Taşımalı öğrencilerin okulda yedikleri yemeklerle ilgili yaşadıkları sorunların giderilmesi için okul yönetimi, yemeklerin kalitesini artırmak adına profesyonel bir catering firmasıyla anlaşabilir. Ayrıca öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için daha sağlıklı ve çeşitli yemekler sunulabilir.

Taşımali öğrencilerin evlerinin okula uzak olması ve ulaşım imkanlarının kısıtlı olması sebebiyle okula gidip gelme sıklıklarının azalması sorununa çözüm olarak, okul yönetimi öğrencilere yakın bölgelerde toplu taşıma seçenekleri sunabilir veya öğrencilerin okula ulaşımını sağlayacak bir servis hizmeti oluşturabilir. Taşımali eğitim sistemi nedeniyle velilerin endişelerinin giderilmesi için okul yönetimi, velilere düzenli olarak öğrencilerin durumu hakkında bilgilendirme toplantıları yapabilir veya haftalık raporlar gönderebilir. Ayrıca öğrencilerin okulda geçirdikleri süre boyunca etkinlikler düzenlenerek, velilerin öğrencilerinin eğitim hayatına aktif katılımı sağlanabilir. Bu öneriler, taşımali eğitim sistemiyle ilgili sorunların çözümü ve uygulamanın başarı seviyesinin artırılması için uygulayıcılara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağırkaya, A. (2010). Taşımali Eğitim Uygulamasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, M. (2020). Taşımali İlkokul Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar: Antalya ili Korkuteli Kırsalı Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Elçiçek, Z. & Kaplan, U. (2021). "Taşımali Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Değerlendirmeleri", Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 27, s. 202-219.
- Fink, A. (2010). Conducting research literature reviews: From paper to the internet. Sage publications.
- Kabaş, N. (2006). Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Güçlükler (Bolu İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavak, Y. (1997). Dünya'da ve Türkiye'de İlköğretim. Ankara: Pegem Yayınları.
- Küçük, A. (2010). Taşımali İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar (Aksaray İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği. T. C. Resmi Gazete, 29116, 11 Eylül 2014.
- Recepoğlu, E. (2006). Taşımali İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Olan İlköğretim Okullarının Sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli Örneği [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Şan, A. (2012). İlköğretimde Taşımali Eğitim Öğrencilerinin Sorunları. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, Ayşe; Büyükkıdık, Serap (2017). 'Öğretmen ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulaması Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği'. İlköğretim Online, 16(1), 15-34.
- Taşdemir, M. (2010). Taşımali Eğitime İlişkin Veli Görüşleri; Sorunlar ve Öneriler (Şile İlçesi Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşdemirci, M. (2017). Taşımali İlkokullarda Karşılaşılan Güçlükler (Ağrı İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Timur, H. A. (2017). Taşımali Eğitim Sistemi Uygulamasının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, S. (2011). Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Güçlükler (Zonguldak İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Webster, J., & Watson, R. T. (2002). Analyzing the past to prepare for the future: Writing a literature review. MIS Quarterly, 26(2), xiii-xxiii.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınevi. Ankara. S: 140-141.
- Yıldız, Y. (2021). Taşımali Eğitimde Taşıma Kaynaklı Sorunların Okul Yöneticileri Görüşü Bağlamında İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt: Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.